

ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Величко Олена Вячеславівна,

кандидат економічних наук, доцент

Державний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7273-9769>

Нехайчик Єлизавета Євгенівна,

здобувач вищої освіти

спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

ORCID <https://orcid.org/0009-0002-7522-2217>

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Стратегічне управління в сучасних умовах стає необхідністю для успішного функціонування будь-якого підприємства в умовах постійної зміни технологій, ринків та конкурентної боротьби. Особливості стратегічного управління полягають у визначенні довгострокових цілей та напрямків розвитку компанії, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні фактори, які впливають на її успішність. Ефективне стратегічне управління передбачає аналіз ринкової ситуації, конкурентного середовища, а також внутрішніх ресурсів підприємства для розробки та реалізації оптимальних стратегій, спрямованих на досягнення конкурентної переваги та забезпечення стабільного розвитку.

Метою роботи є розкриття сутності особливостей стратегічного управління підприємством.

Основна частина. Стратегічне управління підприємством представляє собою важливий інструмент в керівництві бізнесом, спрямований на досягнення визначених цілей та оптимальне використання ресурсів. Його основні функції включають розробку стратегічного бачення, встановлення цілей, формування та реалізацію стратегій, а також коригування планів у випадку виявлення відхилень від запланованих показників.

Особливості стратегічного управління підприємством полягають у тому, що воно є комплексом якісних характеристик фірми, спрямованих на майбутній розвиток, але не включає детального опису поточного стану. Відсутність конкретних правил та схем робить стратегічне управління перш за все філософією бізнесу та управління, а не набором жорстких інструкцій [1].

Для ефективного здійснення стратегічного управління необхідно створити спеціальний підрозділ, який буде займатися аналізом, розробкою та впровадженням стратегій. Цей підрозділ має бути компетентним і здатним

адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх умовах компанії.

Навіть найдрібніші помилки у стратегічному управлінні можуть призвести до негативних наслідків для підприємства. Тому важливо уважно аналізувати ринкову ситуацію, динаміку конкурентного середовища та внутрішні ресурси, щоб уникнути помилок і забезпечити стійкий розвиток компанії.

Стратегічне управління підприємством ґрунтується на використанні сукупності принципів, що визначають його напрямок та ефективність [2]. Одним із основних принципів є цілеспрямованість, яка передбачає створення стратегії з метою досягнення певних результатів і покращення діяльності підприємства. Цей принцип визначає головну мету стратегічного управління - досягнення успішного розвитку організації та збільшення її конкурентоспроможності.

Другим важливим принципом є принцип безперервності, що означає, що стратегічне управління повинне здійснюватися поступово та постійно, адаптуючись до змін в середовищі функціонування організації. Це вимагає постійного вдосконалення стратегій і їх пристосування до змін зовнішнього середовища, що дозволяє підприємству ефективно реагувати на виклики та можливості, які виникають на ринку.

Також важливим є принцип теоретико-методологічної обґрунтованості, що передбачає використання різноманітних наукових методів та прийомів у процесі розробки та впровадження стратегій. Це дозволяє підприємству бути обґрунтованим у своїх рішеннях та максимально ефективно використовувати наявні ресурси.

Для успішної реалізації стратегічного управління також важливим є застосування системного підходу, який передбачає розгляд усіх аспектів діяльності підприємства в єдиному контексті. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до управління, а також інтегрувати різні стратегії та підходи в єдину систему.

Стратегічне управління підприємством включає в себе кілька ключових етапів, які спрямовані на розвиток та досягнення поставлених цілей [3]. Першим етапом є аналіз середовища, який є важливою основою для подальшого планування. Цей процес включає аналіз як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства з метою виявлення загроз, можливостей, сильних та слабких сторін.

Другий етап полягає у визначенні місії та цілей організації, що відбувається на основі попереднього аналізу. Формулювання місії та цілей базується на виявлених проблемах та перевагах підприємства і є ключовим елементом планування стратегії.

Третій етап – формулювання та вибір стратегії – передбачає розробку стратегії, спрямованої на досягнення цілей підприємства. Для цього використовуються різноманітні методи прогнозування та аналізу, що дозволяють обрати оптимальний шлях розвитку.

Четвертий етап – реалізація стратегії – передбачає безпосереднє втілення обраної стратегії в життя. Ефективне управління діяльністю підприємства, розподіл обов'язків та контроль є важливими аспектами на цьому етапі.

П'ятий етап – оцінка та контроль виконання стратегії – передбачає систематичний аналіз результатів та визначення необхідності внесення змін у стратегію. Цей етап дозволяє оцінити ефективність стратегічного управління та внести необхідні корективи для досягнення максимальних результатів.

Стратегічне управління вітчизняними підприємствами у сучасних умовах вимагає особливої уваги до аспектів зовнішнього середовища, зокрема в умовах війни. Військові конфлікти створюють низку викликів та загроз, які можуть суттєво вплинути на діяльність підприємств. У зв'язку з цим, розробка нових стратегій стає необхідною для забезпечення стійкості та успішності підприємств в умовах війни.

Стратегічне управління є ключовим елементом успішної діяльності для українських компаній, що дозволяє їм визначати напрямки розвитку, а також ефективно використовувати свої ресурси для досягнення цілей. Низка прикладів з різних галузей ілюструє різноманітність стратегічних підходів [4].

«Нова Пошта» – одна з провідних компаній у сфері експрес-доставки, зосереджується на інноваціях та розширенні мережі відділень. Шляхом запуску нових послуг, таких як «Нова Пошта Глобал» та «Фінансовий сервіс NovaPay», розширення мережі відділень по всій Україні, вони змогли стати лідером ринку.

«Епіцентр К» є підприємством у сфері роздрібної торгівлі, що вдається до диверсифікації бізнесу. Запуск сайту та мобільного додатку, відкриття торгових центрів дозволили їм стати одним з найбільших ритейлерів в Україні.

«Миронівський комбінат хлібопродуктів», який спеціалізується на виробництві курячого м'яса, обравши стратегію вертикальної інтеграції та фокусу на експорт, досягла успіху. Контроль над всіма ланцюжками виробництва, розширення експортних ринків та інвестиції в інновації стали ключовими факторами у становленні їхнього лідерства.

«Нафтогаз України», зосереджуючи зусилля на трансформації в динамічну та прозору компанію, впроваджує корпоративну реформу, покращує менеджмент, збільшує видобуток газу та бореться з корупцією, що дозволяє їм стати більш ефективною та прозорою компанією.

«Укрзалізниця» – компанія у сфері транспорту, модернізує інфраструктуру та покращує сервіс, що включає закупівлю нових локомотивів та вагонів, оновлення залізничної інфраструктури та запровадження нових маршрутів для пасажирів, зміцнюючи свою конкурентоспроможність.

У відповідь на зростаючу конкуренцію та непередбачувану економічну ситуацію, аграрні підприємства України звертають увагу на стратегічний підхід до управління, що стає ключовим для їхнього успіху та стійкості на ринку. Основними характеристиками таких підприємств є чітко

сформульована візія та місія, спрямована на досягнення визначених цілей через систематичний підхід. Вони також акцентують увагу на довгостроковій перспективі, уникати короткострокового мислення, що дозволяє їм планувати й прогнозувати зміни на ринку. Гнучкість та адаптивність - ще одна важлива характеристика, оскільки вони здатні швидко реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Одним із прикладів стратегічно орієнтованих аграрних підприємств України є ТОВ «Агропросперіс». Ця компанія, що вважається одним з найбільших агрохолдингів в країні, активно використовує стратегію вертикальної інтеграції та диверсифікації бізнесу, спрямовану на забезпечення стабільності та росту на ринку. Її фокус на інноваціях та пошуку нових можливостей сприяє її успішності.

Ці приклади показують, що стратегічне управління є важливим інструментом для досягнення успіху в українському бізнесі, але він має бути адаптований до конкретних умов і цілей кожної компанії. Однією з ключових задач в умовах війни є забезпечення якісної адаптації підприємств до нових умов зовнішнього середовища. Це вимагає оперативної розробки та впровадження стратегій, спрямованих на збереження функціонування компаній та збереження їхньої конкурентоспроможності в умовах кризи.

При розробці нових стратегій важливо враховувати як інтереси підприємств, так і інтереси суспільства в цілому. Це означає, що стратегії повинні сприяти не лише збереженню прибутковості підприємств, а й враховувати соціальні та економічні потреби суспільства в цілому.

Розробка стратегій повинна здійснюватися оперативно та враховувати всі зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Це означає постійний моніторинг ситуації та оперативну реакцію на будь-які зміни, що відбуваються, з метою забезпечення сталого розвитку підприємств і збереження їхньої конкурентоспроможності в умовах невизначеності та кризи.

Висновки. Отже, у контексті стратегічного управління підприємством важливо враховувати, що успішна реалізація стратегій залежить від комплексного аналізу зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів та конкурентного положення. Окрім цього, необхідно постійно оновлювати стратегічні плани, враховуючи динаміку ринкових умов та внутрішніх змін у підприємстві. Стратегічне управління має бути орієнтоване на досягнення довгострокових цілей, забезпечуючи конкурентоспроможність та сталість розвитку організації в умовах постійної зміни.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т., Гвініашвілі Т., Каліберда М. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71> (дата звернення: 04.03.2024).

2. Рудницька О., Комаровський А. Стратегічне управління підприємством як важлива складова системи менеджменту. *Економіка та*

суспільство. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-128> (дата звернення: 04.03.2024).

3. Терехов Д. Стратегічне управління виробничим підприємством з використанням сучасних інформаційних технологій. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 4. С. 153–158. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-20> (дата звернення: 04.03.2024).

4. Моїсєєв В. Бізнес в умовах війни: топ-20 найбільших компаній України за підсумками 2022 року. The Page. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/top-20-najbilshih-kompanij-za-pidsumkami-2022-roku> (дата звернення: 11.03.2024).